

VI. MISCELLANEA

1. POLEMIKA

I.

ODPOWIEDŹ AUTORA KSIĄŻKI PT. „LIBERALIZM I KAPITALIZM”
RECENZOWANEJ PRZEZ MGR A. CAŁKĘ

(„Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny”, zeszyt 3 ex 1938).

1 Autor recenzji przeoczył, że rozdział o „prawach” ekonomicznych jest tylko streszczeniem obszerniejszej pracy pt. „Prawa ekonomiczne i socjologiczne” („Przegląd Powszechny” 1935 i tom VII „Biblioteki Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego” 1935). W pracy tej p. mgr Całka odnajdzie ocenę poglądów także i współczesnej ekonomiki na „prawa” ekonomiczne.

Przedstawienie „praw ekonomicznych” we współczesnym ujęciu oparłem na odnośnych rozprawach, umieszczonych w *Handwörterbuch der Staatswissenschaften*, wydanie IV najnowsze (1927—1932) tudzież na dziełach i rozprawach Rodan-Rosensteina, Misesa i Röpkego, pochodzących z ostatniego lat dziesięć. Nie można więc twierdzić, jakobym niejako ułatwiał sobie zadanie, zwalczając „prawa” ekonomiczne w ich ujęciu sprzed stu a choćby pięćdziesięciu lat. Przymieszka idei etycznych do liberalizmu gospodarczego, czy dopuszczanie pewnej dawki ingerencji państwowej jest wyraźnie sprzeczne z liberalną zasadą „suwerenności” ekonomiki społecznej, podobnie jak obrona karteli jest oczywiście sprzeczna z „zasadą” wolnej gry sił gospodarczych i swobodnej konkurencji.

2. Nie było moim zadaniem skreślenie rozwoju liberalizmu ekonomicznego od Ricarda do chwili obecnej. Dla moich celów wystarczyło skreślenie *zasadniczych i podstawowych* idei liberalizmu. Gdyby autor recenzji znał znakomity podręcznik Diehla, V tom, wiedziałby, że mój krytyczny pogląd na rzekome „prawa” ekonomiczne bynajmniej nie jest odosobniony.

3. Recenzent daje do zrozumienia, że moje poglądy „były już niejednokrotnie dyskutowane”, oczywiście w sensie nieprzychylnym. O ile wiem, w druku te nieprzychylnie opinie się nie pojawiły. W „Ruchu” i w „Ekonomiście” pojawiły się owszem bardzo przychylnie recenzje „Solidaryzmu” a w „Banku”, „Praw Ekono-

micznych i Socjologicznych". Było i wiele innych recenzyj przychylnych, których w tej chwili nie wymieniam.

4. Krytykę „całego łańcucha pośredników, ciężących nad życiem gospodarczym”, który nazwałem „kłęską”, utożsamia recenzent z nieprzychylnym poglądem na handel, co nie odpowiada istocie rzeczy. Można uznawać pozytywną rolę handlu a potępiać *nadmiar i metody* pośredników, podrażających ceny. Pogląd mój nie jest przeto bynajmniej „szkodliwym” a przeciwnie byłoby; z pewnością zjawiskiem bardzo niepożądanym, gdyby w miejsce dotychczasowych kupców wtargnęli w podobnej masie nowi, wciskając się między producentów a konsumentów, a przy tym posługiwali się metodami dawnych! Tam gdzie społeczeństwo nie dojrzało jeszcze do spółdzielczości, jest z pewnością miejsce dla kupca — ale nie dla pięciu lub dziesięciu — a ja właśnie mówiłem tylko o „całym łańcuchu” pośredników, podrażających ceny.

Kto dba o możliwą czystość życia gospodarczego, musi się niepokoić obawą, że przy wyrugowaniu dotychczasowych monopolistów handlu polskiego nie myśli się bynajmniej o rugowaniu szkodliwych i wstrętnych metod postępowania, poprzestając na dążeniu do zmiany osób. *Prof. Leopold Caro (Lwów)*

Po wypowiedzeniu się Autora i replice Recenzenta — Redakcja polemikę zamyka.

REPLIKA RECENZENTA

W recenzji swej zająłem stanowisko wobec metody prof. Caro, który krytykuje założenia współczesnej ekonomiki, nastawia do niej negatywnie swoich słuchaczy czy czytelników, biorąc pod ostrzał w znacznej mierze nie obecne rozumienie praw, nie ostatnie sformułowania, lecz twierdzenia naukowe o znaczeniu raczej historycznym. Powołanie się na jedną z poprzednich prac, czego zresztą wcale nie przeoczyłem, nic tu nie wyjaśnia, gdyż nie zdoła zmienić wniosku narzucającego się niepoinformowanemu skądinąd czytelnikowi, że nie ma „różnicy między klasycznym liberalizmem Smitha i Ricarda a współczesną ekonomiką”.

Nie było celem recenzji dyskusowanie zasadniczego zagadnienia praw ekonomicznych i roztrząsanie, kto jest za nimi a kto przeciw nim. Upomniałem się tylko za czytelnika, który winien sobie zdawać sprawę, że pojęcie praw ekonomicznych uległo dużej ewolucji, że „prawo” w obecnej nauce a „prawo” sprzed pięćdziesięciu, stu a nawet pięćdziesięciu lat, to dwie rzeczy bardzo różne. Krytyka starych sformułowań może chybiać w stosunku do nowych.

Jeżeli chodzi o stosunek prof. C. do handlu czy kupiectwa, to myślę, że słowa jego o tym jak pośrednik „wsunął się między wytwórcę a spożywcę” (rola pośrednika polega raczej na znalezieniu spożywczy dla produktów wytwórcy, a nie na oddalaniu ich od siebie), dalej o „solidarnej falandze” kupców-pośredników, pomijając nawet kwestię „klęski” łańcucha pośredników, dają dostateczne podstawy do wyczuwania raczej niechętnego ustosunkowania się. Wynika zresztą z odpowiedzi prof. C, że uważa on kupca za „malum necessarium”, dopuszczalne tam, gdzie „społeczeństwo nie dojrzało jeszcze do spółdzielczości”. *L. Calka* (Poznań)

II.

ODPOWIEDŹ AUTORA BROSZURY: „BUDOWA NOWYCH DRÓG WODNYCH, WYCHOWAWCZYCH. FINANSOWYCH, MILITARNYCH I PRAWNYCH W POLSCE”, RECENZOWANEJ PRZEZ P. ZYGMUNTA ZALESKIEGO („Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny”, zeszyt 1 ex 1938).

Dla odparcia zarzutów recenzenta zgłaszam następujące zastrzeżenia:

Recenzent nie rozpatrzył istoty rzeczy, polegającej na nowych sposobach rozbudowy dróg wodnych. — Moje metody pozwalają za te same pieniądze zbudować przynajmniej dwukrotnie więcej, aniżeli metody dotychczasowe. W recenzji wypadało ocenić te sposoby jeżeli już nie ze wszystkich moich podstaw wyjściowych, jak technika, interesy obrony Państwa i zasady sprawiedliwości, to przynajmniej z samego przeznaczenia kwartalnika: „Ruch”.

To czasopismo ma na celu służyć nauce i życiu prawnemu oraz gospodarczemu Polski. — Z tych założeń Krytyk nie rozpatrzył należycie mojej pracy. — Zapewne to stało się przyczyną ujemnej opinii, jakoby załatwiał wiele spraw sposobem bardzo uproszczonym, z pewną jednostronną pasją, nie mającą siły przekonywającej. Tej ujemnej opinii Recenzent nie poparł żadnymi faktami, cyframi, czy innymi rzeczowymi dowodami. A przecież pogląd bez uzasadnienia jest wymysłem bez cienia argumentacji.

Poddaję w wątpliwość uwagę Krytyka, że w zakresie komunikacji wodnej metody pracy i szczegóły programu w rzeczywistości będą inne, aniżeli ja proponuję. Wyznaję, że nie wiem co będzie w przyszłości, bo uważam, że orzekanie o przyszłości raczej pozostawić należy wróżbitom, prorokom, czy innym przepowiadaczom przyszłości. Rzeczą nauki jest zastanowić się nad tym, co jest i z tego wyciągnąć logiczne wnioski. To zastanowienie w danym wypadku, to krytyczne rozpatrzenie moich metod. Niestety, Recenzent zamiast napisać wyraźnie, co i dlaczego nie trafia Mu

do przekonania oraz jakiej to natury jest owa przypisywana mi w recenzji jednostronność, przeskoczył od razu do dziedziny przepowiedni, uważając, że teraz już wie, jakie to *będą* w przyszłości metody i szczegóły.

Szkoda, że w recenzji nie odsłonięto rąbka tajemnicy co do owych przyszłościowych metod i szczegółów programu, gdyż przez to nie ma możliwości porównania ich z moimi. A właśnie porównanie jest konieczne dla wykazania, które z owych metod i szczegółów są lepsze.

Dr Jan Kanty Czyrek (Drohobycz)

REPLIKA RECENZENTA

Recenzja moja była życzliwa, dziwi mnie przeto taka reakcja. Na poszczególne punkty odpowiadam:

1. Autor nie podaje „nowych sposobów rozbudowy dróg wodnych”, lecz ściślej mówiąc nowe sposoby organizacji robót przy budowie dróg wodnych. Żądając zaciągnięcia do tych robót wielkiej ilości więźniów itp., dochodzi do kosztów istotnie o połowę mniejszych niż normalne. Aleć to, co najważniejsze, zreferowałem w recenzji. I to tylko jest obowiązkiem recenzenta.

2. Książka napisana jest sumiennie, ale tak, jakby od zastosowania metod Autora zależało zbawienie gospodarcze. Dla tego „jednostronna pasja”. Kto przeczyta rozdział „Rezultaty wykonanych zadań”, co chwila protestować będzie przeciw bajecznie optymistycznym horoskopom zysków z tej roboty. Kogo to przekonają? A np. na str. 51 teza, że praca 56 000 więźniów i 106 000 bezrobotnych stwarza niejako koniecznie zatrudnienie dla 300 000 bezrobotnych. Trochę uproszczona.

3- Więc metody pracy i *szczególności* programu mają być w praktyce tylko takie, jak Autor podaje? A mnie się zdaje, że praca naukowa szuka dróg właściwych i poddaje myśli nowe w tym celu, aby realizatorzy czerpali z całej literatury naukowej.

W tej chwili drukuje np. „Czasopismo Techniczne” pracę M. Matakiewicza na podobny (choć węższy) temat.

Nauka jest skromna. A życie szanuje dobrą wiarę ... i robi swoje.

Zygmunt Zaleski (Poznań)

Po wypowiedzeniu się Autora i replice Recenzenta — Redakcja polemikę zamyka.

2. ZJAZD ZWIĄZKU PRAWNIKÓW POLSKO-AMERYKAŃSKICH

Przed kilku już laty powołany został do życia Związek Prawników Polsko-Amerykańskich, Polish-American National Bar Asso-

ciation. Łączy on prawników Polaków lub polskiego pochodzenia w Stanach Zjednoczonych A. P. Ilość ich nie jest wcale mała, gdy się zważy, iż Związek zrzesza ponad 700 adwokatów, sędziów i profesorów prawa, zgrupowanych najczęściej w ośrodkach polskich takich, jak Chicago, Detroit, New York. Oparty na poczuciu odrębności narodowej, Związek ma za zadanie podtrzymać serdeczne stosunki między swymi członkami, szerzyć ideały zawodowej etyki, zasady uczciwości, prawości i służby społecznej. Obok współdziałania z administracją wymiaru sprawiedliwości Związek postawił sobie cel o szczególnym w Ameryce znaczeniu — popieranie ujednolicenia ustawodawstwa i orzecznictwa w całych Stanach Zjednoczonych. Rozwój Związku poszedł w pierwszym rzędzie po linii wewnętrznego umocnienia się, zaakcentowania polskości i nawiązania serdecznych nici z organizacjami prawniczymi Rzplitej, zwłaszcza ze Związkiem Adwokatów Polskich.

W dniach 25 do 27 sierpnia 1938 r. odbył się w Pittsburgu doroczny VI zjazd Związku Prawników Polsko - Amerykańskich pod przewodnictwem adwokata Zygmunta z Chicago. Zapoczątkowana w r. 1937 współpraca amerykańskiego prawnictwa polskiego z prawnictwem Rzplitej znalazła swój wyraz w udziale w zjeździe adwokata Pożaryskiego z Warszawy, jako delegata Komisji Współpracy Prawników przy Światowym Związku Polaków z Zagranicy i Związku Adwokatów Polskich. Delegat prawnictwa Rzplitej wystąpił na zjeździe z referatem, w którym przedstawił naszą konstytucję kwietniową, prace nad unifikacją prawa w Polsce, organizację sądownictwa, adwokatury i notariatu oraz sytuację społeczno-zawodową palestry polskiej. Referat był przyjęty z dużym zainteresowaniem i wywołał ożywioną dyskusję. W rezolucjach VI zjazdu nader pociesząco uderza podkreślanie polskiej odrębności narodowej i dbałość o jej zachowanie. Zjazd bowiem zalecił poprzeć polskich kandydatów na stanowiska w sądownictwie USA, wesprzeć polskie szkolnictwo w Stanach Zjednoczonych, łączące amerykańskie wychowanie obywatelskie z pielęgnowaniem polskich ideałów narodowych. Zjazd wyraził również życzenie współpracy z duchowieństwem polskim w Ameryce oraz przejawiał potrzebę współdziałania z innymi polskimi organizacjami zawodów wolnych w USA, szczególnie ze Stowarzyszeniem Lekarzy Polskich w Ameryce, co miało i swój wyraz zewnętrzny w odbyciu zjazdów obu zrzeszeń w tym samym czasie i miejscu oraz wspólnej części towarzyskiej. Wskazanie na te budzące najlepsze nadzieje fakty i uchwały byłoby niepełne, gdyby pominąć konkretne osiągnięcia Związku. Tego zgoła nie można puścić mimo oczu. Nasamprzód tedy wymienić trzeba powstanie Polsko-Amerykańskiej Biblioteki Prawniczej pod kierownictwem adwokata Jana Węgrzyna (1200,

N. Ashland ave., Chicago III.). Bardzo wielkim sukcesem Związku jest wydawanie własnego pisma, pierwszego polskiego zagranicznego pisma prawniczego. Nosi ono tytuł *Poamerican Law Journal* i wychodzi pod redakcją prof. Stanisława Pułaskiego i adwokata Jana Węgrzyna z Chicago. Jest redagowane w języku angielskim, co łatwo każdy zrozumie. Właśnie przed kilku tygodniami ukazał się pierwszy numer Journala, poświęcony różnym zagadnieniom z prawa karnego i prywatnego, tak skomplikowanym przez ustrój Stanów Zjednoczonych. Wreszcie trzeba wskazać na wydawanie przez Związek spisu adwokatów polskich w USA (Directory).

VII zjazd Związku postanowiono odbyć w r. 1939 w New Yorku.

Budowę organizacyjną polskiego prawnictwa w Stanach Zjednoczonych uzupełnia Polsko-Amerykańska Izba Adwokacka, której prezesem jest adwokat Zygmunt (105 W. Madison Street, Chicago, 111.).

3. SESJA INTERNATIONAL LAW ASSOCIATION

W dniach 29 VIII do 3 IX 1938 r. w Amsterdamie odbyła się 40 sesja powstałej w r. 1873 International Law Association pod przewodnictwem lorda Macmillana i przy uczestnictwie ponad 500 członków. Na porządku obrad był cały szereg zagadnień międzynarodowych. Poruszono zagadnienie pokoju międzynarodowego, przy czym nie uznano za celowe zajmowanie się krytycznym zbadaniem paktu Ligi Narodów i jego stosunku do paktu Kelloga. Przy zagadnieniu neutralności wysuwała się teza, iż słynny art. 16 Ligi praktycznie nie obowiązuje z powodu stałego niestosowania. W zakresie ochrony ludności cywilnej w czasie wojny przed nowoczesnymi środkami bojowymi przyjęto propozycję wprowadzenia stref ochronnych i złagodzenia wojny powietrznej. Kwestia pożyczek międzynarodowych, mających gwarancję państw trzecich, wzbudziła liczne wątpliwości z uwagi na klauzulę złota i została przekazana do dalszego opracowania. Problem dwustronnych umów handlowych został bardzo krytycznie potraktowany przez referenta Culberstona (St. Zj. A. P.), który wypowiedział się za wolnym handlem międzynarodowym i za klauzulą największego uprzywilejowania. Na konferencji przyszłorocznej mają być rozpatrzone sposoby ułatwienia handlu międzynarodowego, szczególnie co do wzmocnienia jego międzynarodowej ochrony prawnej. Zagadnienie polubownego sądownictwa handlowego nie doprowadziło do wyników konkretnych, wykazując rozbieżność zapatrywań prawników kontynentalnych i anglosaskich. W dziedzinie ad-

ministracji stosunków osobistych wysunięto postulat międzynarodowej wymiany aktów stanu cywilnego.

Prezesem International Law Association został wybrany prof. van Hamel (Holandia).

Przygotowywane są zmiany statutu tego międzynarodowego stowarzyszenia prawniczego.

4. IV ZJAZD PRAWNIKÓW POLSKICH

Sekretariat Komitetu Organizacyjnego IV Zjazdu Prawników Polskich, z polecenia Prezydium tegoż Komitetu, podaje do wiadomości szereg informacji dotyczących bieżących czynności przygotowawczych.

A. Wykaz zagadnień dla rozważenia na Zjeździe.

I. Sekcja Prawa Publicznego. 1. (z zakresu prawa państwowego): Rola jednostki w polskim systemie konstytucyjnym, 2. (z zakresu prawa administracyjnego): Rola prawnika w administracji Państwa.

II. Sekcja Prawa Karnego. 1. Wzrost przestępczości a prawno-karne środki zaradcze. 2. Rola i uprawnienia pokrzywdzonego w procesie karnym.

III. Sekcja Prawa Prywatnego. 1. Wytyczne polskiego prawa morskiego. 2. Wytyczne polskiego prawa lotniczego prywatnego. 3. Niepodzielność gospodarstw wiejskich.

Dane informacyjne co do zagadnień dla rozważenia w nowotworzonych sekcjach: IV. Historia prawa polskiego i V. Prawa socjalnego (uchwały z dnia 25 marca Nadzwyczajnego Zebrania Delegatów) — poda Sekretariat Komitetu Organizacyjnego w Komunikacie nr 2,

B. Lista sprawozdań sekcyjnych IV Zjazdu.

I. Sekcja Prawa Publicznego. Zagadnienie 1. prof. dr Cezary Berezowski (Warszawa). — Zagadnienie 2. Adw. Stefan Urbanowicz (Warszawa).

II. Sekcja Prawa Karnego. Zagadnienie 1. Sędzia S. N. Kazimierz Bzowski (Warszawa). — Zagadnienie 2. Prof. dr Władysław Wolter (Kraków).

III. Sekcja Prawa Prywatnego. Zagadnienie 1. Prof. dr Józef Sułkowski (Poznań). — Zagadnienie 2. Prof. Leon Babiński (War-

szawa). — Zagadnienie 3. Wiceminister prof. Adam Chełmoński (Warszawa).

Listę współsprawozdawców sekcji I—III oraz sprawozdawców i współsprawozdawców sekcji IV—V poda sekretariat K. O. w Komunikacie nr 2.

C. Terminy:

Z chwilą ogłoszenia powyższego programu prac sekcyjnych biec poczyna okres półroczny (do końca r. 1938), przeznaczony na opracowywanie poszczególnych referatów indywidualnych.

Wszystkie wskazówki i dane informacyjne w tym względzie, zawarte w piśmie okólnym nr 1 (p. „Pamiętnik”, część 1, str. 10) z okresu prac przygotowawczych do III Zjazdu r. 1936, stosują się i do obecnego okresu przygotowawczego do IV Zjazdu.

D. Biuro Komitetu Organizacyjnego.

Biuro K. O. połączone zostaje z Biurem Głównej Stałej Delegacji (§ 27 Regulaminu Organizacji Zjazdów Prawników Polskich ze zmianami i uzupełnieniami z r. 1938). Godziny urzędowania wtorki i piątki od 18 do 20.

E. Personalia prezydialne.

Pracami przygotowawczymi do IV Zjazdu Prawników Polskich kieruje Prezydium Komitetu Organizacyjnego: w *Warszawie*: Przewodniczący prof. dr E. Stan. Rappaport, Członek-skarbnik adw. Waław Szadurski i Członek-Sekretarz red. Jerzy Przyłuski (równocześnie Kierownik Biura Komitetu Organizacyjnego), w *Gdyni*: Zastępca Przewodniczącego Komitetu Organizacyjnego i Przewodniczący Komitetu Wykonawczego Zjazdu, prezes S. O. Jarosław Czarliński.

Wybór na przewodniczących obrad plenarnych i sekcyjnych (§ 19 Regulaminu z r. 1938) przyjęli: I Prezes N. T. A. prof. dr Bronisław Hełczyński (obrady plenarne), Rektor dr Antoni Peretiatkowicz (Sekcja I), I Prokurator S. N. Witold de Michelis (Sekcja II), Prezes S. A. prof. dr Bronisław Stelmachowski (Sekcja III).

F. „Pozłotne” na Fundusz Zjazdowy.

Wzorem pozłotnego z okresu II Zjazdu z r. 1929, lecz w zmiennej postaci nalepek „na fundusz zjazdowy” Prezydium Komitetu Organizacyjnego uzyskało u władz odnośnych zezwolenie na rozprzedaż nalepek wśród prawników, członków Zrzeszeń i Instytucyj, w Stałej Delegacji reprezentowanych.

Nalepka zlotowa (do nalepienia na którejkolwiek z legitymacyj stowarzyszeniowych) ma być wyrazem samopomocy koleżeńskiejszej prawnictwa polskiego przy organizowaniu Zjazdów. Sama przez się żadnych uprawnień nie stwarza.

Nalepki są do nabycia w Biurze Komitetu Organizacyjnego (Warszawa), w Biurze Komitetu Wykonawczego (Gdynia) oraz w Biurach pozostałych Komitetów Wykonawczych miejscowych, których adresy poda Sekretariat K. O. w Komunikacie październikowym, a których wykaz kolejny obejmie osiem okręgów apelacyjnych oraz dwa okręgi: Łódzki i Morski, według ogólnej numeracji następującej: I. Katowice, II. Kraków, III. Lublin, IV. Lwów, V. Poznań, VI. Toruń (w stadium organiz.), VIII. Miejskowy Komitet Wykonawczy dla obszaru Apelacji Warszawskiej (zarazem tały Komitet Wykonawczy Zjazdów Prawników Polskich) — Warszawa-Biuro łączne z Biurem Komitetu Organizacyjnego IV Zj. P. P., VIII. Wilno, IX. Miejskowy Komitet Wykonawczy dla okręgu Morskiego — Gdynia — Biuro łączne z Biurem Komitetu Wykonawczego IV Zj. P. P., X. Łódź.

5. VIII EUROPEJSKI ZJAZD

TOWARZYSTWA EKONOMETRYCZNEGO W KRAKOWIE

Towarzystwo Ekonometryczne łączy ekonomistów świata, interesujących się badaniami zjawisk gospodarczych metodą matematyczną, w jej zastosowaniu tak do rozważań dedukcyjnych, teoretyczno-ekonomicznych, jak i indukcyjnych, statystyczno-ekonomicznych. Założone zostało w grudniu 1930 r. przez I. Fishera, który był przez długi czas jego prezesem. Obecnie jest nim prof. A. L. Bowley, znany statystyk z Londynu. Od 1933 r. wydaje swój własny organ „Econometrica” pod redakcją prof. R. Frischa z Oslo. Członkowie dzielą się na rzeczywistych (fellows) i zwykłych (members). Pierwszych jest około trzydziestu; z nich rekrutuje się Rada Tow.; drugich jest już obecnie kilkaset, wśród nich pewna liczba z Polski. Jedynym „fellow” z Polski jest b. min. Zawadzki, który przy tym wchodzi w skład Rady Towarzystwa. Towarzystwo odbywa regularnie swe zjazdy, osobno dla Europy, a osobno dla Ameryki z powodu trudności komunikacyjnych.

Z inicjatywy prof. Wł. Zawadzkiego VIII Europejski Zjazd Towarzystwa miał odbyć się w dniach 18 do 21 września br. w Krakowie, bezpośrednio po Międzynarodowym Kongresie Statystycznym w Pradze. Program Zjazdu przewidywał 3 główne zagadnienia: 1. Wskaźniki produkcji; 2. teoretyczne podstawy gospodarki

planowej; 3. zagadnienie stopy procentowej. Zgłosiło udział liczne grono ekonomistów z całej Europy. Zapowiedzieli swe referaty: prof. L. Amoroso z Rzymu, dr B. Børge z Kopenhagi, prof. A. Bilimowicz z Lublany, prof. V. Edelberg z Londynu, prof. E. Schneider z Aarhus, prof. Theo Suranyi-Unger z Budapesztu, prof. J. Wiśniewski z S. G. H. w Warszawie. Stroną organizacyjną Zjazdu zajęło się Tow. Ekonomiczne w Krakowie.

Niestety nie można było przewidzieć, że termin obrad przypadnie w najgorętszym okresie konfliktów międzynarodowych z powodu Czechosłowacji. Wszyscy uczestnicy i referenci poza Polakami odwołali w ostatniej chwili swój przyjazd, prócz jednego prof. Bowleya z Londynu, prezesa Towarzystwa, który mimo podszłego wieku nie uląkł się trudów podróży, ani grożących komplikacji międzynarodowych. Z Polaków zjechało się kilkanaście osób, m. in. prof. A. Krzyżanowski, prof. Heydel, prof. Zweig z Krakowa, prof. Taylor i prof. Libicki z Poznania, prof. Wł. Zawadzki i prof. Wiśniewski z Warszawy, oraz szereg asystentów, urzędników Głównego Urzędu Statystycznego i Instytutu Badań Koniunktur i Cen i inni.

Obrady zagał w niedzielę, 18 IX o godzinie 12 w południe w sali Izby Przemysłowo-Handlowej w Krakowie prezes Towarzystwa Ekonomicznego Krakowskiego prof. A. Krzyżanowski, witając zebranych, poczem prof. Zawadzki w imieniu Tow. Ekonometrycznego przedstawił cele zjazdu, inofrmując o ograniczeniu go do jednego dnia z powodu braku zapowiedzianych referentów. Przewodnictwo powierzono prof. Bowleyowi, dodając mu jako zastępcę prof. Taylora z Poznania. Przedpołudnie poświęcono referatowi prof. J. Wiśniewskiego pt.: „The distinction between metric and symptomatic indices and its bearing upon production indices”. Referent przeprowadził rozróżnienie między wskaźnikami metrycznymi a symptomatycznymi, uzasadniając cele i metody układania tych ostatnich, z konieczności znacznie mniej ściśle, w szczególności zaś uzasadniając na tym tle konstrukcję nowego polskiego wskaźnika produkcji i jego wyższość nad dotychczas istniejącym. W dyskusji, wcale ożywionej, toczonej przeważnie w języku angielskim, a częściowo w polskim, wytknięto kilka przyczyn niedokładności nowego wskaźnika, wynikających głównie z możliwości zmian tzw. współczynników produkcji, wskutek zmian metod produkcji, na ogół jednak utrzymało się zdanie referenta o możliwej w danych granicach błędów jego celowości i dokładności oraz wyższości nad poprzednim. Popołudniowe obrady, toczące się po bardzo miłym śniadaniu, urządzonym dla członków Towarzystwa i gości przez Krakowskie Towarzystwo Ekonomiczne, poświęcono odczytaniu referatu nieobecnego prof. Bilimowi-

cza z Lubiany pt. „Einige Bemerkungen zur Theorie der Planwirtschaft”. Myśl przewodnia referatu polegała na wykazaniu trudności gospodarstwa planowego kolektywnego, uniemożliwiających jego ścisłe przeprowadzenie, a tkwiących w braku danych dla ustalenia stopy procentowej, a więc pośrednio ceny dóbr produkcyjnych. Tkwiła w tym pewna polemika ze znanymi, niedawno ogłoszonymi tezami prof. O. Langego, obecnie w Chicago, o możliwości gospodarczego kształtowania się ceny tych dóbr w gospodarstwie kolektywnym. Dyskusja wysunęła szereg momentów, podających w wątpliwość możność gospodarczego ustalania się tych cen bez naruszenia podstaw ustroju kolektywnego, nie rozstrzygnęła jednak ostatecznie zagadnienia z powodu braku przygotowania, referat bowiem nie został wcześniej rozesłany uczestnikom zjazdu. Po wyczerpaniu dyskusji obrady zostały zamknięte o godz. 19. W rezultacie nie można powiedzieć, by Zjazd się udał. Stało się to jednak z powodów, zupełnie niezależnych od jego inicjatorów i organizatorów. Dla polskich ekonomistów była to w każdym razie miła okazja do spotkania się, omówienia szeregu spraw i wymiany zdań o zagadnieniach naukowych — tak niestety rzadka w naszych stosunkach.

Prof. dr E. Taylor (Poznań)

6. PIŚMIENICTWO SŁOWIAŃSKIE

(Polonica)

„*Nórodnostni Obzor*” w zeszycie 4 daje jak zwykle przegląd położenia mniejszości narodowych w Europie. Nas obchodzące zagadnienia to: położenie mniejszości polskiej w Niemczech oraz sprawy naszych mniejszości narodowych, omawiane przez czeskiego kronikarza. Dowiadujemy się więc jak przedstawia się obecnie statystyka szkół dla mniejszości narodowej niemieckiej w Polsce i możemy przeprowadzić porównanie jej ze stanem szkolnictwa polskiego w Niemczech. Wynik tego porównania dobitnie wskazuje na upośledzenie mniejszości polskiej w Niemczech. Omawiając dalej położenie mniejszości polskiej w Niemczech, przedstawia pracę Kongresu Polaków w Niemczech, który się odbył pod hasłem: „wyttrwamy i zwyciężymy”. Kongres ten, jak wiadomo, stwierdził, że mimo deklaracji niemieckiej z dnia 5 XI 1937 sytuacja Polaków w Niemczech nie uległa najmniejszej poprawie. Kongres specjalną uwagę poświęcił przyszłemu spisowi ludności w Niemczech, wyrażając obawy, aby przy tym prawa narodowe mniejszości polskiej nie zostały naruszone.

Omawiając położenie mniejszości narodowych w Polsce długo i szeroko przedstawia „Nârodnostni Obzor” życie polityczne, gospodarcze i kulturalne Ukraińców — omawiając w pierwszym rzędzie zjazd UNDA. Dowiadujemy się więc o wszystkich „cierpieniach” Ukraińców jak: o tworzeniu Związku Szlachty Zagrodowej, liczny przechodzeniu na katolicyzm — greko-katolików, o rozbijaniu jedności Ukraińców przez tworzenie „rzekomo” nowych narodowości jak: Rusinów, Łemków i Hucułów itp. Wszystkimi tymi grzechami obarcza się — rzecz prosta — władze polskie.

Jeśli chodzi o mniejszość niemiecką w Polsce, to podkreśla się jej ruchliwość w ostatnich czasach i tendencję do zlania się w jedną organizację odrębnych dotychczas związków. Organizacja ta nosiłaby wyłącznie charakter narodowo-socjalistyczny i byłaby podporządkowana dyrektywom Berlina.

Żydowska mniejszość ma też obecnie duże trudności; leżą one jednak wybitnie raczej w dziedzinie gospodarczej, niż politycznej czy rasowej. W tymże 4 zeszytcie „Nârodnosti'ego Obzoru” znajdujemy podany przegląd treści „Spraw Narodowościowych” r. XI zes. 4—5 oraz „Frontu Zachodniego” r. VI zes. 2.

„Pravnik” w zes. 6 podaje przegląd treści Ruchu Prawniczego Ekonomicznego i Socjologicznego r. XVIII zes. 2.

„Pravny Obzor” w zes. 10, 11, 12, 13 daje przegląd treści: Przeglądu Prawa Handlowego r. XIV zes. 3; Przeglądu Notarialnego r. XVII zes. 5; Przeglądu Prawa i Administracji r. LXIII zes. 1; Ruchu Prawniczego Ekonomicznego i Socjologicznego r. XVIII zes. 2; Głosu Sądownictwa r. X zes. 4; Wileńskiego Przeglądu Prawniczego r. IX zes. 4 i 5; Kwartalnika Prawa Prywatnego r. I zes. 1; Czasopisma Sędziowskiego r. XII zes. 2; Gazety Sądowej Warszawskiej r. LIX zes. 2.

„Sociologicka Revue” zes. 1—2 1938 zamieszcza jako naczelny artykuł pióra Z. Mysłakowskiego i Fr. Grossa pt. „O naszym poszukiwaniu proletariatu”. Jest to fragment z pracy „Proletariat i kultura”, która ma się ukazać niebawem. Ponadto w dziale recenzji omówiono następujące prace: 1. Struktura społeczna wsi polskiej, wydanie Instytutu Gospodarstwa Społecznego; 2. Zagadnienia najkorzystniejszego stosunku między gospodarstwami wiejskimi; 3. Wieś polska w świetle prac naukowych i publicystycznych; 4. Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. Autorem 3 ostatnich wymienionych prac jest doc. A. Żabko-Potopowicz.

„Soudcovské Listy” w zes. 7—9 daje przegląd treści: Głosu Sądownictwa r. X zes. 6 oraz krótkie wzmianki o wyznaczeniu terminu i miejsca IV Zjazdu Prawników Polskich i o zakupieniu przez prawnictwo polskie 8 dział, które przekazano armii.

M. Z. B.

7. Z TOWARZYSTW PRAWNICZYCH I EKONOMICZNYCH

Sprawozdania.

Towarzystwo Prawnicze w Warszawie.

W roku sprawozdawczym Rada odbyła jedno posiedzenie poświęcone sprawom organizacyjnym. Wydano w okresie sprawozdawczym pracę doc. dra St. Borowskiego pt. „Kodeks St. Augusta”.

Radę Towarzystwa stanowią: prezes prof. K. Lutostański, wiceprezes Szymon Rundstein, sekretarz Z. Blenau, skarbnik A. Dubieński; członkowie: A. Jachowski, St. Borowski i M. Waśkowski.

Na początku 1937 r. Towarzystwo Prawnicze liczyło 477 członków, w okresie sprawozdawczym przybyło 2 nowych, zmarło 11; 31 XII 1937 r. Towarzystwo liczyło 468 członków. Prace Towarzystwa odbywają się zasadniczo w 4 sekcjach. W roku sprawozdawczym tylko w 2 sekcjach odbywały się posiedzenia, przy czym największą ruchliwość wykazała sekcja prawa cywilnego (6 posiedzeń z referatami) i sekcja historii prawa polskiego (jedno posiedzenie). Księgozbiór Towarzystwa bardzo się powiększył dzięki zapisom i darowiznom. Z biblioteki korzystało 47 osób, wypożyczono 85 dzieł, czasopism 107, 49 czasopism polskich i obcych było w kontynuacji w okresie sprawozdawczym.

Śląskie Towarzystwo Prawnicze

Założone w roku 1930 Śląskie Towarzystwo Prawnicze w Katowicach doznało w roku ubiegłym dalszego znacznego rozwoju. Ilość członków wzrosła do liczby 340, a budżet roczny obraca się w ramach 9 500,— zł. Towarzystwo jest członkiem Stałej Delegacji Zrzeszeń i Instytucyj Prawniczych w Warszawie. — Zarząd Towarzystwa odbył w roku ubiegłym 8 posiedzeń, poświęconych sprawom organizacyjnym. W okresie sprawozdawczym zorganizowano 5 odczytów.

Organem Towarzystwa jest wydawany od lipca 1937 r. kwartalnik „Głos Prawników Śląskich”, który w ubiegłym roku przeprowadził ciekawą ankietę na temat reformy ustroju Województwa Śląskiego. Wzięli w niej udział wybitni teoretycy prawa publicznego, profesorowie polskich wyższych uczelni, oraz prawnicy śląscy, zatrudnieni w praktycznych zawodach.

W związku z odbyć się mającym w roku 1939 IV Zjazdem Prawników Polskich Zarząd Śląskiego Towarzystwa Prawniczego rozpisuje w październikowym numerze „Głosu Prawników Ślą-

skich" konkurs dla prawników śląskich na tematy zjazdowe, wyznaczając za najlepsze prace kilka nagród w łącznej kwocie 1 000 złotych.

W skład Zarządu Towarzystwa wchodzi: dr Agenor Frendl jako przewodniczący i F. Bocheński, dr St. Druszkowski, dr M. Dworzański, dr W. Kowal, dr Z. Lewandowski, dr L. Mansch, dr A. Nowotny, dr T. Początek i dr W. Sahanek jako członkowie.

Towarzystwo Prawnicze w Toruniu

Towarzystwo Prawnicze w Toruniu, utworzone w 1931 r., rozciąga działalność swą na teren Sądu Okręgowego w Toruniu. Zrzesza ono nie tylko sędziów, prokuratorów i adwokatów, a wszystkich prawników tutejszego środowiska. Członkiem bowiem Towarzystwa może być każdy, kto ukończył studia prawnicze lub inne wyższe studia z dziedziny wiedzy, będącej w związku z nauką prawa i został przyjęty przez Zarząd Towarzystwa. Według postanowień statutu celem Towarzystwa jest pogłębianie wśród członków wiedzy prawniczej i towarzyskiego współzycia. Cele te realizuje się przez organizowanie odczytów i zebrań dyskusyjnych, przez utrzymywanie biblioteki, a wreszcie przez urządzenie zebrań towarzyskich.

Dnia 28 stycznia 1938 r. odbyło się walne zgromadzenie członków Towarzystwa. Przebieg obrad oraz wygłoszone sprawozdania zobrazowały działalność Towarzystwa za rok ubiegły. Zorganizowane w ciągu roku sprawozdawczego odczyty cieszyły się znacznym zainteresowaniem członków. Przeciętna frekwencja wynosiła 71 słuchaczy. Odczytów wygłoszono 8.

Grono członków Towarzystwa Prawniczego powiększyli w ub. roku prawnicy przeniesionej do Torunia Okręg. Dyrekcji PKP. Towarzystwo Prawnicze przystąpiło do Stałej Delegacji Zrzeszeń i Instytucji Prawniczych R. P.

Wybrano zarząd Towarzystwa w osobach: Prezes — Prok. S. O. E. Przybylski, wiceprezes — Wiceprezes S. O. Wł. Krupka, skarbnik, Prez. S. O. R. Radłowski, sekretarz S. Gr. St. Krzewiński oraz członkowie Prez. W. S. Adm. J. Stonawski, Wiceprez. S. O. T. Szurlewicz, Starosta Krajowy W. Łącki, Adwokat A. Mordawski i Sędzia S. O. A. Glemma. Bibliotekarzem Towarzystwa wybrano sędziego S. O. A. Glemmę.

Towarzystwo Prawnicze w Kaliszu

Towarzystwo Prawnicze w Kaliszu istnieje od kilkunastu lat. Utrzymuje się wyłącznie ze składek członkowskich. Członkami Towarzystwa są wszyscy sędziowie, prokuratorzy, adwokaci, nota-

riusze, pisarze hipoteczni, asesorzy i aplikanci w obrębie Sądu Okręgowego w Kaliszu, w ogólnej liczbie 85 członków. Siedziba Towarzystwa mieści się w gmachu Sądu Okręgowego w Kaliszu. Towarzystwo posiada bibliotekę, w której mieści się 1018 tomów dzieł z dziedziny prawa i nauk społecznych. Obszerny dział stanowią czasopisma i roczniki jak: Polski Proces Cywilny (dwutygodnik), Encyklopedia Prawa Prywatnego i Karnego, Głos Sądownictwa, Ruch Prawniczy i Ekonomiczny itp. Biblioteka stale uzupełniana jest najnowszymi dziełami z dziedziny prawa i czasopismami. Ponadto to w bibliotece znajduje się około 200 tomów dawnego rosyjskiego „Dziennika Praw”. W ubiegłym roku Towarzystwo specjalnej działalności nie rozwijało. Budżet Towarzystwa za rok ubiegły wynosił 590,63 zł w dochodach i 407,55 zł w wydatkach. Zakupiono poza stałą prenumeratą periodycznych czasopism około 20 tomów najnowszych dzieł z dziedziny prawa cywilnego. W ubiegłym roku wypożyczono z biblioteki 20 tomów czasopism i 85 tomów dzieł prawnych. W tymże roku zapisało się na członków Towarzystwa 5 osób.

Prezesem Zarządu Towarzystwa Prawniczego w Kaliszu jest Prezes Sądu Okręgowego w Kaliszu Wojciech Komar; członkami zaś tegoż Zarządu są: Cezary Wojciechowski — wiceprezes Sądu Okręgowego w Kaliszu, Bolesław Zawadzki — notariusz w Kaliszu, Zygmunt Jaźwiński — adwokat w Kaliszu, Władysław Świątecki — sędzia okręgowy w Kaliszu, Wiktor Kulikowski — pisarz hipoteczny w Kaliszu, Leon Krell — adwokat w Kaliszu, przy czym sędzia W. Świątecki pełni funkcje skarbnika, pisarz W. Kulikowski pełni funkcje sekretarza, a adwokat Krell — zastępcy sekretarza.

Towarzystwo Prawnicze w Białymstoku.

Ustępujący Zarząd został powołany na dorocznym Walnym Zgromadzeniu w dniu 26 maja 1937 r. w składzie następującym: prezes — Józef Ostruszka, prezes S. O.; wiceprezes — Alfred Szwarz, adwokat; sekeretarz i bibliotekarz — Romuald Zalewski; skarbnik — Władysław Olszyński; członek Zarządu — Artur Wahl; zastępcy: Kazimierz Zawadzki, Ludwika Białopolska.

Działalność odczytowo-referatową rozpoczęto z dniem 1 października 1937 r. — zakończono z dniem 13 maja 1938 r.

Czas od 1 maja do 1 października 1937 r. zużyto na przygotowanie działalności w sezonie właściwym.

Na początku sezonu w dniu 28 września 1937 r. Zarząd wydał komunikat zawierający spis referatów, mających być wygłoszonymi w sezonie na piątkowych wieczorach dyskusyjnych. Komunikat ten został doręczony wszystkim członkom Towarzystwa.

W okresie sprawozdawczym na terenie Towarzystwa zostało wygłoszonych 7 odczytów.

Biblioteka Towarzystwa na dzień 1 maja 1938 roku obejmowała 542 pozycyj. W okresie sprawozdawczym księgozbiór powiększył się o 90 pozycyj, z czego na książki zakupione przypada 68 pozycyj.

Biblioteka posiada wszystkie poważniejsze czasopisma prawnicze w liczbie 16.

Saldo na dzień 1 maja 1937 r. wynosiło 119 zł 70 gr. Przychód w okresie sprawozdawczym wyniósł 696 zł 50 gr — razem 816 zł 20 gr, z czego w okresie sprawozdawczym wyrochodowano 763 zł 75 gr. Saldo dodatnie na 1 maja 1938 r. — 52 zł 45 gr.

Towarzystwo liczy 78 członków i jest członkiem Stałej Delegacji Zrzeszeń i Instytucyj Prawniczych. Delegatem głównym jest prezes Towarzystwa p. Józef Ostruszka, prezes S. O. w Białymstoku, delegatem miejscowym: adwokat dr Rafał Lemkin.

W okresie sprawozdawczym odbyły się 3 posiedzenia Zarządu.

Koło Prawników we Włocławku

W okresie sprawozdawczym urządzono 5 zebrań towarzyskich, podczas których wygłoszono 5 referatów; ponadto 3 wycieczki i kilka zebrań wyłącznie o charakterze towarzyskim. Z urządzanych przez Zarząd imprez największym powodzeniem cieszyły się zebrania towarzyskie, w których brali udział wprowadzeni goście. Frekwencją członków na wycieczkach była stosunkowo niewielka i wahała się w granicach od 12 do 30 osób.

W okresie sprawozdawczym prenumerowano czasopisma: „Gazetę Sądową Warszawską”, „Palestrę”, „Morze”. Z funduszków Koła zakupiono szafę do książek. Ponadto zakupiono książkę: „Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Poznaniu”.

Na dzień 1 marca 1938 r. Koło liczyło 42 członków. W okresie sprawozdawczym ubyło 4 członków (w tym 3 z powodu wyjazdu) a przybyło 10 członków. Prezesem Koła został wybrany p. W. Tuz, sekretarzem p. Cz. Stańczak.

Towarzystwo Ekonomiczne w Krakowie

Towarzystwo Ekonomiczne w Krakowie prowadziło w roku sprawozdawczym, będącym siedemnastym rokiem jego istnienia, w dalszym ciągu działalność swoją po liniach wytyczonych w latach poprzednich. Obejmowała ona przede wszystkim organizowanie odczytów oraz publikowanie wydawnictw.

W roku 1937 wygłoszono na zebraniach T. E. 10 odczytów.

Z wydawnictw w omawianym okresie ukazały się następujące tomy: 86. Memoriał w sprawie działalności przedsiębiorstw państwowych; 87. Libicki Janusz: Granice opodatkowania; 88. Ferber Maria: Przyczyny kryzysu rolnego; 89. Ziomek Maksymilian Józef: Studia metodologiczne nad statystyką konsumpcji literackiej; 90. Schmidt Stefan: Rewolucja agrarna w Niemczech, a reforma rolna w Polsce; 91. Berger Ludwik: Spekulacyjna i koniunkturalna wyżka cen; 92. Robbins Lionel: Wielkie przesilenie gospodarcze; 93. Zweig Ferdynand: Liberalizm polskiej myśli ekonomicznej; 94. Zweig Ferdynand: Adam Krzyżanowski.

Zarówno odczyty Towarzystwa jak i wydawnictwa cieszyły się żywym zainteresowaniem społeczeństwa i to nie tylko krakowskiego, lecz całej Polski, a nawet zagranicy.

Towarzystwo posiada około 100 członków głównie z miasta Krakowa.

Prezydium Towarzystwa stanowili: Prezes prof. dr Adam Krzyżanowski; Wiceprezesa: bar. Antoni Götz-Okocimski i prof. dr Stefan Schmidt; Skarbnik dyr. Stanisław Kochanowski, oraz Sekretarz dr Maksymilian Józef Ziomek.

Polskie Towarzystwo Ekonomiczne we Lwowie

W Polskim Towarzystwie Ekonomicznym we Lwowie wygłoszono w okresie sprawozd. 16 odczytów. Sezon jesienny br. jeszcze się nie rozpoczął. Biblioteka wzrosła do 3050 dzieł. Czytelnia odebrała przeszło 100 czasopism polskich i zagranicznych. Praca przy bezinteresownym udziale licznych członków zarządu idzie rażno naprzód, wysuwając Polskie Tow. Ekonomiczne na jedno z pierwszych miejsc spośród towarzystw lwowskich. Natomiast subwencje wpływają skąpo i w drobnych kwotach. Przypisać to należy brakowi zabiegów osobistych oraz istniejącemu dotąd powszechnemu brakowi zrozumienia dla doniosłości prac w dziedzinie gospodarczej. Przy tym rozbieżność nie między kierunkami, ale między jednostkami trwa dotąd. Towarzystwo ma na celu dobro całego państwa — Lwów natomiast, jak zwyczajnie miasto kresowe, jest rozpolitykowany. Przechodzi obojętnie obok prac, nie mających fizjonomii tak czy owak partyjnej. Ale mimo wszystko towarzystwo rozwija się nader pomyślnie a podane szczegóły potwierdzają to wymownie. Do 101 współpracowników, wykazanych na początku roku 1938 przybyło 9 nowych; 114 prelegentów wygłosiło dotąd w naszym towarzystwie 159 odczytów. Można więc bez przesady powiedzieć, że w naszym towarzystwie „praca wre”.

Zarząd stanowią: Prezes prof. dr Leopold Caro, wiceprezesa: prof. inż. Edwin Hauswald, dr Stan. hr. Badeni, dyr. Leonard Ma-

kowski, sekretarz dr Tadeusz Hauser, skarbnik dyr dr Karol Trawiński, członkowie: dyr Alfred Błaha, prez. dr Józef Brzeski, S. A. dr Władysław Furgalski, inż. Józef Gajl, dyr dr Kazimierz Greger, mec. dr Edm. Gromski, sędzia dr A. Jarzyna, dyr. prof. dr Henryk Korowicz, prezes hr. Tad. Potworowski, inż. Włodzimierz Romanów, minister dr Władysław Steśłowicz, dyr. Ludwik Süsswein, dyr dr Stefan Uhma, poseł dr Walerian Zaklika, dyr Bernard Ziff, inż. Konstanty Żebrowski.

8. OGÓLNOPOLSKI KONGRES DZIECKA

Po wielomiesięcznych przygotowaniach odbył się w Warszawie I Ogólnopolski Kongres Dziecka w dniach od 2—4 października 1938.

Okres przygotowań musiał być długi, gdyż wymagały tego nowość inicjatywy, zasięg uczestnictwa z całej Polski oraz konieczność sumiennego pogłębienia treści obrad, wreszcie momenty propagandowe. Ogólnopolski Kongres Dziecka w swym założeniu był wielkim zjazdem społecznym, w którym mieli brać udział nie tylko specjaliści, fachowcy, ludzie nauki, lecz przedstawiciele organizacji społecznych, sfery rodzicielskie i osoby, interesujące się sprawami dziecka.

Pierwsza inicjatywa zwołania Kongresu wyszła ze Stowarzyszenia Uczestników Walki o Szkołę Polską. Projekt ten zyskał uznanie i współdziałanie innych organizacji społecznych. Do współpracy zgłosiło się około 100 stowarzyszeń, pracujących na rzecz dziecka, przystąpiły również samorządy.

Ministerstwo Opieki Społecznej zainteresowało się od samego Początku ideą Kongresu, udzielając wyłonionemu Komitetowi Wykonawczemu swej wydatnej pomocy materialnej i moralnej. Za tym przykładem poszły instytucje społeczne, finansowe i przemysłowe, dopomagając Komitetowi do wypełnienia zadań.

Najwyższe znaczenie dla prac Komitetu miało wyrażenie zgody

przez Pana Prezydenta R. P. na objęcie protektoratu nad I Ogólnopolskim Kongresem Dziecka i ukonstytuowanie się Komitetu Honorowego. Weszli doń: Pani Prezydentowa Maria Mościcka, Pani Marszałkowa Aleksandra Piłsudska, Pan Prezes Rady Ministrów i Minister Spraw Wewnętrznych gen. dr Felicjan Sławoj-Składkowski, Pan Minister Opieki Społecznej Marian Zyndram-Kościąłkowski i Pan Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego prof. Wojciech Świątosławski.

I Ogólnopolski Kongres Dziecka, zgodnie z przewidzianą datą, zebrał się w Warszawie w dniu 2 października, w pamiętną

niedzielę, nazajutrz po odzyskaniu Śląska Zaolzańskiego. Na obrady przybyło ponad 1500 uczestników z całej Polski.

Uroczystość rozpoczęła się nabożeństwem w katedrze św. Jana. Mszę św. celebrował ks. biskup Gall. Kazanie wygłosił ks. dr Mieczysław Węglewicz.

Otwarcie Kongresu odbyło się o godz. 11 rano w wielkiej sali Kina „Roma”, przy ul. Nowogrodzkiej 49, przy wielkim zainteresowaniu społeczeństwa i prasy.

Na otwarcie Kongresu przybyła pani Prezydentowa Maria Mościcka, przedstawicielka Komitetu Honorowego, powitana przez Prezydium i Komitet.

Przybyli również minister Opieki Społecznej Marian Zyndram-Kościałkowski, reprezentujący nieobecnego Pana Prezydenta Rzeczypospolitej, wiceminister W. R. i O. P. Jerzy Ferek Błęszyński, wiceminister Opieki Społecznej Piestrzyński, ks. Biskup Gawlina, ks. Biskup Szlagowski, Metropolita Dyonizy, gen. Kołłątaj-Średnicki, wiceprezydent miasta Warszawy dr Graba-Lęcki, naczelnik Opieki Społecznej J. Starczewski, dyrektorowie Departamentów Ministerstwa Opieki Społecznej G. Zieliński, Nakoniecznikoff, Trella, kuratorowie Okręgów Szkolnych, liczni przedstawiciele władz i urzędów.

Prezes Komitetu, gen. dr Stefan Hubicki, był minister Opieki Społecznej, nawiązał w swej inauguracyjnej przemowie do historycznego momentu odzyskania Zaolzia. W podniosłej gorącej atmosferze, wśród oklasków uchwalono wysłać depezę od Kongresu następującej treści na ręce wojewody śląskiego.

„I Ogólnopolski Kongres Dziecka wita dziecko polskie z nad Olzy i zapewnia, że całe społeczeństwo będzie kochać dziecko z nad Olzy i roztoczy nad nim najserdeczniejszą opiekę”.

W przemówieniu swym prezes omówił genezę i cele Kongresu, ostrzegając przed „jałowymi dysputami” podczas obrad i nawołując do realnej pracy całego społeczeństwa dla dziecka.

Kongres ma przetrwać banal powiedzenia — dziecko jest przyszłością Polski — na hasło tętniące krwią, hasło o rzeczywistej sile wcielenia go w życie. Kongres wreszcie ma wszczepić we wszystkich jego uczestników obowiązek stania się wobec społeczeństwa rzecznikami postulatów, które on uchwali.

Następnie w imieniu rządu Rzeczypospolitej przemawiał p. Minister Opieki Społecznej, Marian Zyndram-Kościałkowski.

Ogólnopolski Kongres Dziecka wysłał następnie depezesy z wyrazami hołdu do Pana Prezydenta R. P. prof. Ignacego Mościckiego, Wysokiego Protektora Kongresu, do Pana Marszałka Śmigłego-Rydza, do Pana Premiera Sławoj-Składkowskiego, do ks. Pry-

masa Aug. Hlonda i ks. Kard. A. Rakowskiego i do Pani Marszałkowej Aleksandry Piłsudskiej.

Obrazy Kongresu obejmowały dwa zebrania plenarne oraz 6 komisji.

Referaty generalne rozpoczął wiceprezes Komitetu dyr. Stanisław Dobrowolski, przemawiając na temat „Dziecko i człowiek dorosły”. Referent podkreślił, że społeczeństwo ludzi dorosłych musi współżyć z dzieckiem i musi się nim opiekować z racji jego nieporadności. Odrębność i swoistość dziecka nie zawsze jest zrozumiana. Stąd kształtuje się różnoraki stosunek do dziecka. Własne dziecko otoczone jest najczęściej uczuciem i opieką, „cudze” jest obojętne, albo widziane niechętnie.

Dzieci stanowią trzecią część społeczeństwa w Polsce. Atmosfera, w której się one wychowują, decyduje o ich późniejszej przydatności lub szkodliwości społecznej.

Referat „Dziecko w rodzinie” było podzielony między dwu referentów, p. Wandę Szuman i p. J. Czesława Babickiego. Pierwsza referentka porównywała wyniki wychowania dzieci w rodzinie i w zakładach opiekuńczych, i wyprowadziła wniosek, że wychowanie w rodzinie nie da się zastąpić przez zakład.

Drugi referent p. J. Cz. Babicki przeprowadził linię podziału między rodziną dobrą i złą, tą która wychowuje i tą, która demoralizuje dziecko.

Jako trzeci temat generalny został odczytany referat nieobecnego na Kongresie prof. dra St. Gołęba z Uniwersytetu Jagiellońskiego na temat projektu polskiego prawa rodzinnego.

Wielkie zainteresowanie tymi zagadnieniami ujawniło się w Komisji, dyskutującej nad referatem prof. dra Gołęba. Zgromadziła ona kilkuset uczestników, spośród których udział w dyskusji wzięło ponad 20 osób. Przewodniczyła sędzia Wanda Wojtowicz-Grabińska.

W drugiej grupie zagadnień kongresowych — Prawa Dziecka tematy generalne omówili na plenum pp.: prof. Helena Radlińska: „Prawo dziecka do szkoły”, prof. dr Emil Godlewski z Uniwersytetu Jagiellońskiego: „Zdrowie dziecka”, i Anna Chmielewska-Walicka: „Prawo do zabawy i wczesny dziecięcy”. Referaty te poruszyły ogrom zagadnień, nad którymi dyskutowały następnie komisje.

Wygłoszony na ostatnim zebraniu plenarnym odczyt Wandy Wojtowicz-Grabińskiej pt. „Dziecko przedmiotem troski świata” zaakcentował ważność problemów, którymi zajmą się społeczeństwa całego świata w trosce o dobro najmłodszych obywateli.

J. Krawczyńska (Warszawa)

9. KONKURS KOMISJI WIEJSKIEJ RADY SPOŁECZNEJ PRZY PRYMASIE POLSKI

Komisja Wiejska Rady Społecznej przy Prymasie Polski niniejszym ogłasza konkurs na pracę p. t.: „Historia chłopów w Polsce”.

Warunki konkursu:

1. Praca ma obejmować całokształt dziejów warstwy włościańskiej w Polsce, mianowicie ustrój agarny, stosunki społeczne, gospodarcze, polityczne, kulturalne, religijne, oraz uwzględnić rolę Kościoła.
2. Praca ma być przeznaczona dla uniwersytetów ludowych, stowarzyszeń młodzieży, działaczy wiejskich, ale nie ma być napisana systemem podręcznikowym.
3. Rozmiary pracy powinny wynosić 12—13 arkuszy zwykłej ósemki.
4. Rękopis powinien być napisany na maszynie.
5. Termin nadesłania rękopisu upływa z dniem 1 maja 1939 r.
6. Ustanawia się trzy nagrody: pierwsza — tysiąc złotych, druga pięćset, trzecia — trzysta.
7. Nagrodzone rękopisy stają się własnością Komisji Wiejskiej Rady Społecznej przy Prymasie Polski. Komisja Wiejska zastrzega sobie ogłoszenie pracy drukiem i określenie honorarium autorskiego.
8. Rękopis należy podpisać nie imieniem i nazwiskiem, lecz godłem, a w zamkniętej kopercie opatrzonej tymże godłem podać imię, nazwisko i dokładny adres.

Prace konkursowe, jak i wszelką korespondencję należy adresować: Komisja Wiejska Rady Społecznej, Lublin, Uniwersytet.

10. ORGANIZACJA I PERSONALIA WYDZIAŁÓW PRAWA

1- P. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego utworzył drugą katedrę prawa administracyjnego na Uniwersytecie Poznańskim — rozp. z 20 VII 1938 r.

2. P. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego powołał do życia Instytut Prawa Lotniczego i Zagadnień Gospodarczych Lotnictwa przy Wydziale Prawa Uniwersytetu Józefa Piłsudskiego w Warszawie — rozp. z 2 VI 1938 r. Celem Instytutu są badania prawniczych i gospodarczych zagadnień lotnictwa, przygotowanie sił fachowych i upowszechnianie wiedzy w tych dziedzinach. Korzystanie z Instytutu jest zastrzeżone dla studen-

tów i doktorantów Uniwersytetu Józefa Piłsudskiego. Program rocznej działalności ustala Rada Instytutu, złożona z 4 delegatów Wydziału Prawa, 2 przedstawicieli Ministerstwa Komunikacji i delegata Polskich Linii Lotniczych „Lot”. Instytut jest współdotowany także przez Ministerstwo Komunikacji i P. L. L. „Lot”. Na kierownika Instytutu został powołany prof. Roman Rybarski.

3. W stan spoczynku zostali przeniesieni prof. Zygmunt Cybichowski z Uniwersytetu Józefa Piłsudskiego w Warszawie z dniem 1 VII 1938 r. oraz prof. Tomasz Lulek z Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie z dniem 1 X 1938 r.

4. Habilitowany został dr Józef Górski jako docent prawa cywilnego na Uniwersytecie Poznańskim i zatwierdzony jako profesor nadzwyczajny prawa cywilnego i handlowego w Wyższej Szkole Handlowej w Poznaniu.

P. Prezydent R. P. nadał Złoty Krzyż Zasługi: rektorowi U. P. Antoniemu Peretiatkowiczowi, prof. U. P. drowi Józefowi Sułkowskiemu i prof. U. J. K. drowi Ludwikowi Dworzakowi.

11. FUNDUSZ WYDAWNICZY „RUCHU“

Na Fundusz Wydawniczy „Ruchu“ złożyli:

Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu	600,— zł
Izba Przemysłowo-Handlowa w Warszawie	300,— „
Magistrat miasta Katowic	300,— „
Zarząd Miejski w Poznaniu	299,60 „
Towarzystwo Prawnicze i Ekonomiczne w Poznaniu	200,— „
Bank Cukrownictwa w Poznaniu	150,— „
Izba Przemysłowo-Handlowa w Katowicach	150,— „
Pomorska Wojew. Komun. Kasa Oszczęd. w Toruniu	25,— „
Notariusz Leon Marcolla, Opole	5,— „

Zwracamy się do wszystkich przyjaciół naszego pisma z usilną prośbą o poparcie zarówno przez zasilenie funduszu wydawniczego „Ruchu” jak również przez pozyskiwanie nowych prenumeratorów. Wszelkie kwoty składane na fundusz wydawniczy „Ruchu” (P. K. O. 201 346) będą na tym miejscu ogłaszane.

DO NABYCIA W KSIĘGARNIACH:

- Bossowski J. J. prof.:* Sądy Boże na Pomorzu. Szkic etnograficzno-prawny. Poznań 1937. Cena 2 zł.
- Tenże:* Prawo karne i proces karny w Niemczech. Zarys historyczny. Prawo obowiązujące. Projekty. Nauka. Warszawa 1936. Cena 1 zł.
- Janet Paul:* Historia doktryn politycznych, 2 tomy. Poznań 1931, Fiszer i Majewski, 12 zł.
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej i ważniejsze ustawy polityczne, uzupełnione Statutem Ligi Narodów, zestawił i wydał prof. dr Peretiatkowicz, wydanie szóste, poprawione. Poznań 1935. Cena 4 zł.*
- Lisowski Z. prof.:* Kodeks cywilny ob. na ziemiach zachodnich, wyd. II, opracował... Poznań, Woj. Instytut Wydawniczy, 1933, str. 1241.
- Tenże:* Prawo małżeńskie, projekt ustawy, opracował... Poznań, Księg. Św. Wojciecha, 1935, str. 59. Cena 2 zł.
- Nadobnik M. prof.:* Ludność Polski według ostatniego spisu. Poznań 1922, Księgarnia Św. Wojciecha, str. 23.
- Nowakowski St. prof.:* Geografia Gospodarcza Polski Zachodniej, t. I i t. II. Poznań 1930, str. 436. Cena 65 zł.
- Ohanowicz A. prof. dr:* Przyrzeczenie publiczne, studium z prawa cywilnego. Poznań 1921, Gebethner, str. 52.
- Tenże:* Zarys prawa cywilnego b. dzielnicy pruskiej. Część pierwsza: Nauki ogólne. Część druga: Zobowiązania. Poznań 1922, Fiszer i Majewski.
- Tenże:* Ustawa o wykonaniu reformy rolnej i inne ustawy rolne. Poznań 1926, Krajowy instytut Wydawniczy, str. 495. Cena 8 zł.
- Paczkowski Romuald prof. dr:* Prawo zabudowy jako „grunt”. Poznań 1932, Sgł. Jan Jachowski, str. 126. Cena 6 zł.
- Tenże:* Renta pieniężna w postaci ciężaru realnego i długu rentowego (na tle ustawodawstwa ziem zachodnich). Poznań 1936, Skł. Jan Jachowski, str. 157. Cena 5 zł.
- Peretiatkowicz A. prof. dr:* Wojna a idea prawa, wyd. II. Poznań 1920, Gebethner, str. 32. Cena 2 zł.
- Tenże:* Wstęp do nauk prawnych. Poznań 1935, wyd. III, przejrzone i uzupełnione. Skł. gł. Poznań, Księg. św. Wojciecha, str. 80. Cena 2,50 zł.
- Tenże:* Państwo współczesne, wyd. VII rozszerzone. Lwów 1935, Książnica-Atlas. Cena 6 zł.
- Tenże:* Filozofia społeczna J. J. Rousseau'a, wyd. II, przejrzone i uzupełnione. Księgarnia Uniwersytecka, str. 236. Cena 5 zł.
- Tenże:* Współczesna Encyklopedia Życia Politycznego (z portret.), wyd. III. Poznań—Warszawa 1932. Księg. św. Wojciecha. Cena 5 zł.
- Tenże:* Państwo faszystowskie, bilans rządów pięcioletnich. 1927, Dom Książki Polskiej, 1,50.
- Tenże:* Reforma Konstytucji polskiej. Warszawa 1929. Dom Książki Polskiej. Cena 1,80 zł.
- Tenże:* Studia prawnicze. Poznań 1938, Księgarnia Św. Wojciecha, str. 211. Cena 8 zł.
- Radbruch G.:* Zarys filozofii prawa. Przełożył prof. dr Cz. Znamierowski. Kraków—Warszawa, 1938, Księgarnia Powszechna, str. 335. Cena 12 zł.
- Rousseau J. J.:* Umowa społeczna, przełożył i objaśnił prof. dr Peretiatkowicz, wyd. II. Poznań 1920, Księg. Św. Wojciecha, str. 130. Cena 1 zł.